

Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo
ministerija

Pagrindiniai klausimai:

- Kokios mūsų mokinių ir mokytojų pilietinės ir tautinės vertybės?
- Ar nori mokiniai išvykti iš Lietuvos? Kodėl?
- Ar pakankamas mūsų mokinių ir mokytojų dalyvavimo pilietinėje veikloje aktyvumas?
- Ar mokiniai nusiteikę įsitraukti į pilietinę veiklą ateityje, kai taps suaugusiaisiais?
- Kaip keičiasi mokinių pilietiškumo rodikliai?
- Kokių priemonių reikėtų imtis, kad mokiniai taptų pilietiškesni?

PILIETIŠKUMAS PAGRINDINIAME UGDYME: AR PILIETIŠKI MŪSŲ MOKINIAI IR MOKYTOJAI?

Atkūrus nepriklausomybę, Lietuvoje itin daug dėmesio skiriama pilietinės visuomenės kūrimui ir jaunosios kartos pilietiškumo ugdymui. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose pažymima, kad siekiant švietimo kokybės labai svarbu ugdyti asmens patriotizmą, pilietinį, kultūrinį ir tautinį jo tapatumą. Aktyvi pilietinė veikla turi tapti sudedamąja švietimo turinio dalimi.

Viena iš svarbių pilietiškumo ugdymo priemonių yra nuo 2006 m. įgyvendinama Ilgalaikė pilietinio ir tautinio ugdymo programa, kuria siekiama remiantis šiuolaikinėmis švietimo, kultūros, mokslo ir žiniasklaidos galimybėmis sukurti palankias sąlygas Lietuvos vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų pilietiniam ir tautiniam ugdymui, visuomenės pilietinei ir tautinei raiškai, aktyviam dalyvavimui pilietinėje veikloje; taip pat stiprinti socialinę partnerystę, tautinį ir pilietinį solidarumą.

Didelė atsakomybės dalis ugdant jaunosios kartos kūrybingumą ir plėtojant atvirą pilietinę visuomenę tenka Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklai, kuri turi sudaryti sąlygas mokiniams pasirengti būti aktyviais pilietinės bendruomenės nariais. Bendrojo lavinimo mokykloje pilietiniu mokinių ugdymu dedami pagrindai jų pilietinėms nuostatomis ir vėlesniam pilietiniam aktyvumui. Mokykloje įgytos pilietiniam aktyvumui svarbios žinios, gebėjimai ir teigiama dalyvavimo patirtis stiprina jaunuolių pilietinį aktyvumą ir jų nuostatą dalyvauti politinėje veikloje.

Svarbi bendrojo lavinimo mokyklos ugdymo turinio dalis yra pagrindinio ugdymo Pilietiškumo ugdymo bendroji programa, kurioje numatytas tikslas „siekti, kad mokiniai įgytų žinių ir gebėjimų, išsiugdytų nuostatas, būtinas, kad galėtų aktyviai ir atsakingai dalyvauti Lietuvos demokratinės valstybės ir pilietinės visuomenės gyvenime“. Taigi pilietiškumo ugdymas – tai ne tik žinių perteikimas ir mokinių supratimo formavimas, bet ir mokinių dalyvavimo pilietinėje veikloje skatinimas bei pilietinių ir tautinių vertybių nuostatų formavimas.

Pilietinio ugdymo kokybė šiandien yra vienas iš aktualiausių švietimo politikos klausimų. Ne tik švietimo sistemai, bet ir visai valstybei svarbu, kaip sekasi siekti išsikeltų pilietinio ugdymo tikslų, ar veiksmingos yra šalyje vykdomos pilietinio ugdymo priemonės. Šiame leidinyje siekiama bent iš dalies atsakyti į aktualius pilietinio ugdymo klausimus bendrajame ugdyme ir apžvelgti galimybes pilietinį ugdymą tobulinti. Čia remiamasi 2005 ir 2007 metų aštuntokų bei 2006 ir 2008 metų dešimtųjų nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenimis. 2008 metais tyrimo metu į klausimus, susijusius su pilietiškumu, atsakė ne tik mokiniai, bet ir visi tyrime dalyvavę mokytojai.

Pagrindinės išvados:

- Lietuvos mokinių, besimokančių mokyklose lietuvių mokomąja kalba, pilietinės ir tautinės vertybinės nuostatos yra pakankamai pozityvios. Tačiau mokiniai mažai nusiteikę būti labai pilietiškai aktyviais. Per dvejus metus itin sumažėjo dešimtokų, norinčių aktyviai įsitraukti į pilietinę veiklą, dalis.
- Mokyklose mokiniams sudaroma per mažai sąlygų ugdytis praktinės veiklos gebėjimams, kurie yra esminiai aktyviam piliečiui demokratinėje visuomenėje.
- Mokyklos įtaka mokinių patriotiškumo formavimuisi yra labai svarbi, savo reikšmingumu nusileidžianti tik šeimos įtakai.
- Nors mokytojai save ir laiko patriotais, bet daugelio jų pilietinis aktyvumas ir nusiteikimas pilietiškai veikti nėra ryškūs.

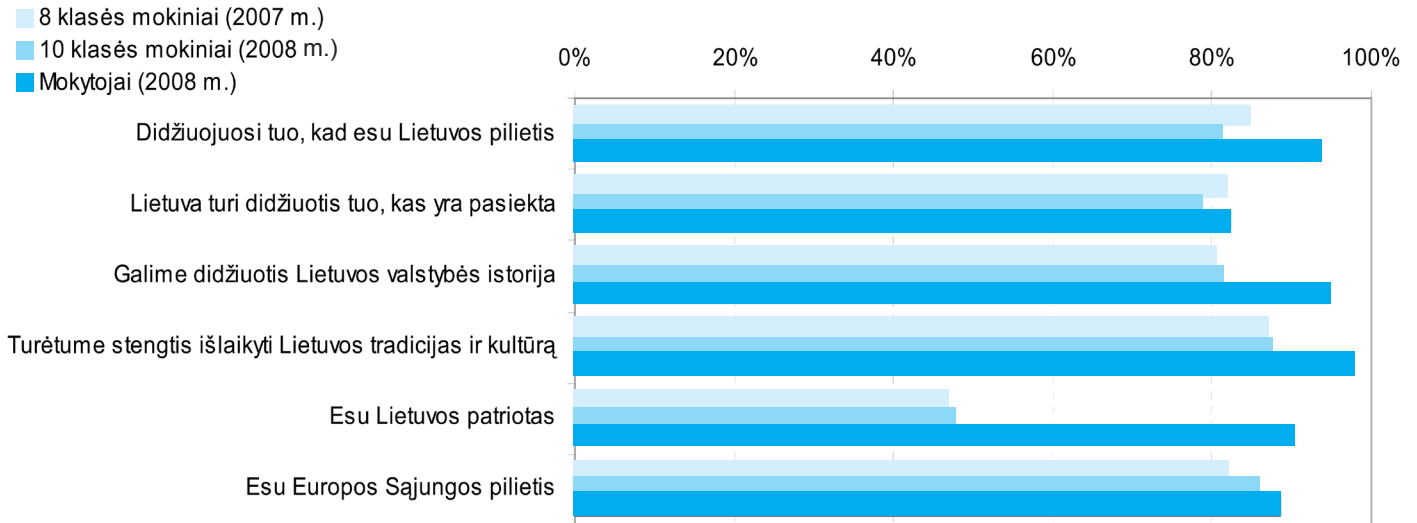
KOKIOS MŪŠŲ MOKINIŲ IR MOKYTOJŲ PILIETINĖS IR TAUTINĖS VERTYBĖS?

Apžvelgus nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų metu gautus duomenis galima teigti, kad dauguma Lietuvos mokinių ir mokytojų turi susiformavusias pozityvias tautines ir pilietines nuostatas. Jie didžiuojasi Lietuvos valstybės istorija, šalies pasiekimais ir tuo, kad yra Lietuvos piliečiai, pritaria Lietuvos tradicijų ir kultūros išsaugojimui. Mokiniai vertina savo šalį kiek skeptiškiau nei mokytojai. Dauguma mokytojų ir mokinių save laiko Europos Sąjungos

piliečiais. Tyrimo duomenys rodo, kad mokytojai labai vertina tautines vertybes.

Mokiniams, palyginti su mokytojais, patriotiškumo jausmas ne toks būdingas – tik mažiau nei pusė aštuntokų ir dešimtokų sutinka, kad jie yra Lietuvos patriotai. Gali būti, kad daliai mokinių patrioto sąvoka buvo tiesiog nelabai aiški ir jie nesuprato klausimo.

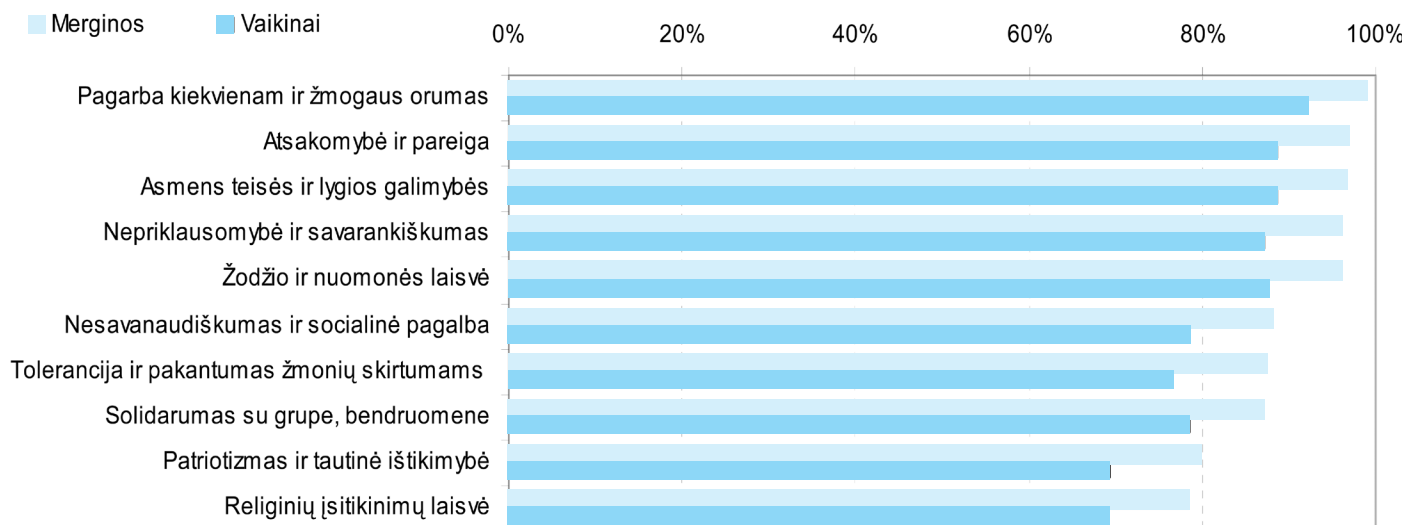
Pritariančių teiginiams mokinių ir mokytojų dalis, proc.

Dešimtokams svarbiausios tos pilietinės vertybės, kurios yra susijusios su individu, – daugiau nei 90 proc. mokinių svarbiomis nurodė šias vertybes: asmens teisės ir lygios galimybės, atsakomybė ir pareiga, pagarba kiekvienam ir žmogaus orumas, asmens nepriklausomybė ir savarankiškumas, žodžio ir nuomonės laisvė. Šiek tiek daugiau nei 80 proc. moki-

nių mano, kad svarbios vertybės yra solidarumas su grupe, bendruomene, nesavanaudiškumas ir socialinė pagalba, tolerancija ir pakantumas žmonių skirtumams. Mažiausiai mokiniams aktualios tokios vertybės kaip patriotizmas ir tautinė ištikimybė bei religinių įsitikinimų laisvė (svarbios 75–74 proc. dešimtokų).

10 klasės merginų ir vaikinų, pritariančių, kad jiems svarbios išvardytos vertybės, dalis, proc.

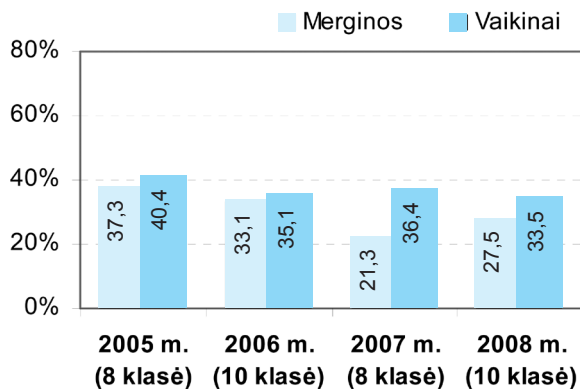
Didžiausią įtaką formuojantis mokinių patriotiškumui turi šeima (tėvų, senelių auklėjimas, šeimos tradicijos ir kt.) – taip teigė apie 71 proc. dešimtokų. Mokyklos vaidmuo pagal svarbą buvo antroje vietoje – apie 60 proc. mokinių sutiko, kad mokykla turi daug įtakos jų patriotiškumui. Apie 53 proc.

mokinių teigė, kad jų patriotiškumą lemia gyvenamosios vietos praeitis ir šiandienos gyvenimas. Taigi ne tik šeima, bet ir šiandienos mokykla yra patriotinio ugdymo centras, todėl jai tenka didelė atsakomybė ugdant jaunosios kartos patriotiškumą.

AR NORI MOKINIAI IŠVYKTI IŠ LIETUVOS? KODĖL?

Noras išvykti iš Lietuvos mūsų visuomenėje neretai interpretuojamas kaip patriotiškumo ir pilietiškumo trūkumo požymis. Tačiau atidesnė mokinių atsakymų į anketų klausimus analizė rodo, kad toks interpretavimas nebūtinai yra teisingas. Tikrosios jaunuolių paskatos važiuoti dirbti ar mokytis į kitas šalis dažnai turi nedaug ką bendra su patriotiškumu ir pilietiškumu.

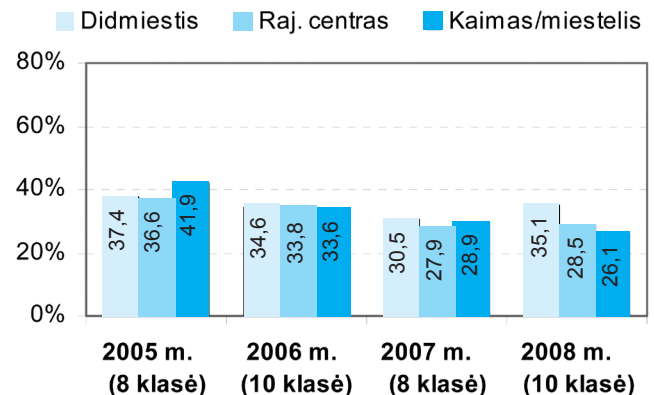
Merginų ir vaikinių, ketinančių išvykti iš Lietuvos, dalis, proc.

Nuodugniau tiriant mokinių noro išvykti iš Lietuvos į kitas šalis motyvus paaiškėjo, kad tarp jų vyrauja ekonominės paskatos: daugiau galimybių susirasti darbą ir užsidirbti pinigų, požiūris, kad kitose šalyse geriau gyventi. Nemažai mokinių nurodė, kad norėtų pažinti kitas šalis – merginos šiuo atžvilgiu pasirodė smalsesnės nei vaikinai. Nedaug mokinių

Apie trečdalis tyrimuose dalyvavusių mokinių teigė, kad ateityje norėtų išvykti iš Lietuvos ir nuolat gyventi užsienyje. Nuo 2005 m. iki 2008 m., kai Lietuvos ekonominė situacija gerėjo, mokinių, ketinančių palikti šalį, dalis mažėjo.

Skirtingo urbanizacijos laipsnio vietovių mokyklų mokinių, ketinančių išvykti iš Lietuvos, dalis, proc.

(5,1 proc.) norėtų išvykti mokytis į užsienį. Mokytis užsienyje labiau norėtų didmiesčių mokiniai nei rajonų centrų bei kaimo mokyklų mokiniai. Labai mažai (tik 2,7 proc.) mokinių nurodė akivaizdžiai su patriotizmu besikertantį motyvą, kad kitos šalys įdomesnės, gražesnės.

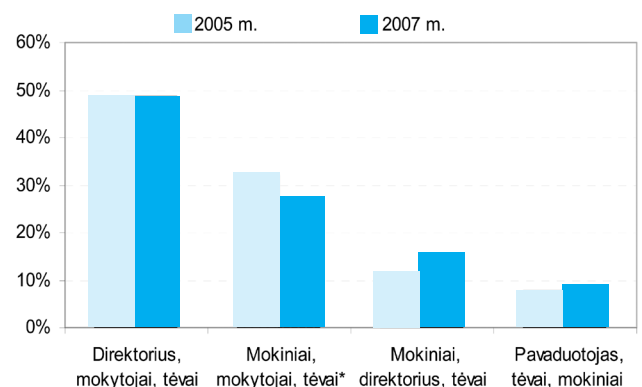
Priežastys, dėl kurių mokiniai norėtų išvykti į užsienį, proc.

Mokinių nurodyta priežastis	Nurodžiusių mokinių dalis, proc.
Daugiau galimybių susirasti darbą ir užsidirbti pinigų	38,1
Noras pažinti kitas šalis	21,1
Kitose šalyse geriau gyventi	19,4
Siekis išvykti mokytis	5,1
Kitos šalys įdomesnės, gražesnės	2,7
Noras išbandyti kitokį gyvenimą	1,4
Kiti atsakymai	8,3

AR PAKANKAMAS MŪSŲ MOKINIŲ IR MOKYTOJŲ DALYVAVIMO PILIETINĖJE VEIKLOJE AKTYVUMAS?

Dalyvavimas mokyklos savivaldoje bei vietos bendruomenės veikloje turėtų padėti mokiniams ugdytis demokratinės gyvenimo praktinės veiklos gebėjimus. Tyrimų duomenys parodė, kad aktyviausiai mokiniai dalyvauja sprendžiant problemas klasės susirinkimuose. Jeigu kelti savo kandidatūrą į klasės seniūno, mokinių ar mokyklos tarybos narius iš tikrųjų gali tik mokiniai lyderiai, tai dalyvauti klasės, mokinių ar mokyklos savivaldos rinkimuose gali visi mokiniai. Tačiau šiuose rinkimuose aktyviai dalyvaujančių mokinių skaičius yra labai mažas. Reikėtų pabrėžti, kad itin svarbi mokyklos gyvenimo struktūra – mokyklos savivalda, nes būtent ji padeda ugdyti demokratinės gyvenimo praktinės veiklos gebėjimus. Klausimai, ar aktyvios mokyklų tarybos, ar mokiniai iš tiesų jaučia, kad jos yra, kelia abejonių. Pavyzdžiui, tik trečdalis 8 klasės mokinių teisingai atsakė į klausimus, kas sudaro mokyklos tarybą. Matyt, kiti mokiniai apie mokyklos tarybos veiklą nedaug tėra girdėję.

8 klasės mokinių atsakymų, kas sudaro mokyklos tarybą, pasiskirstymas, proc.

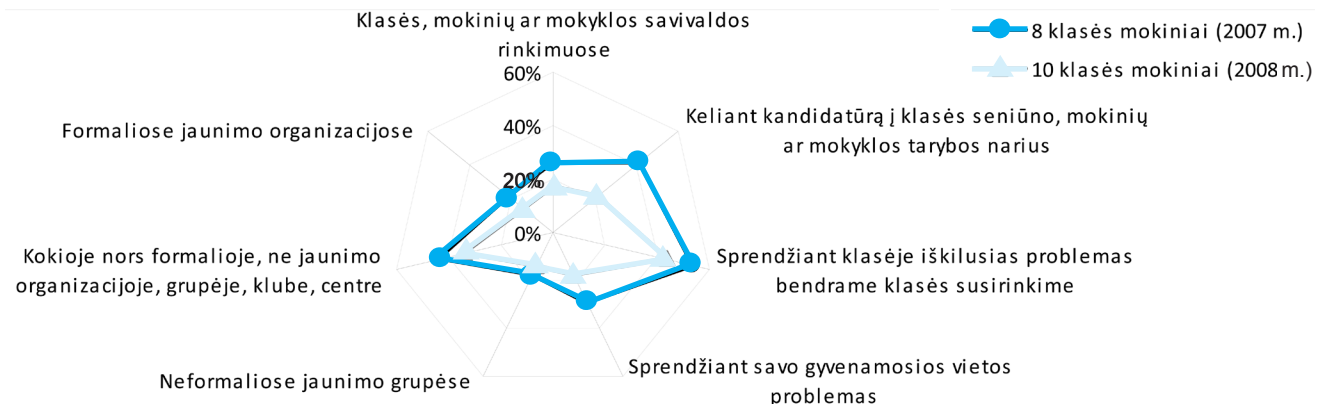

* teisingas atsakymas

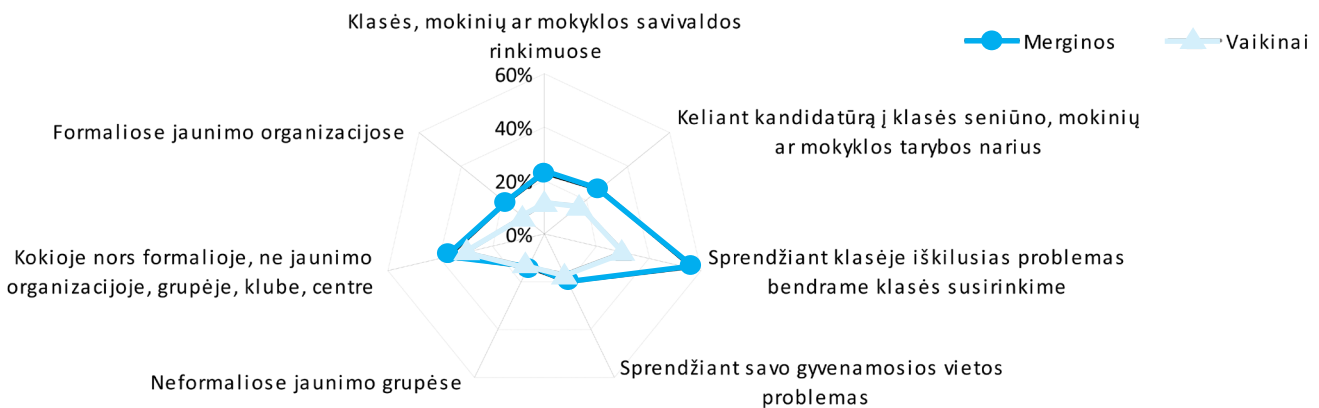
Pilietinio ugdymo Bendrosiose programose ir išsilavinimo standartuose Lietuvos mokykla traktuojama kaip atvira vietos bendruomenei, kurioje ugdomas darbas pratęsiamas natūralesnėje, nepamokinėje aplinkoje. Tyrimų duomenys rodo, kad mokiniai gana pasyviai dalyvauja sprendžiant vietos bendruomenės problemas. Ypač daug galimybių mokinių pilietiškumui ir visuomeniškumui ugdytis teikia neformalusis vaikų švietimas. Svarbus vaidmuo tenka jaunimo ir kitoms

organizacijoms. Jaunimo organizacijoje aktyviai dalyvavo apie 20 proc. aštuntokų ir 15 proc. dešimtokų. Daugiau kaip trečdalis mokinių tyrimo metu dalyvavo sporto, kultūros ar meno organizacijose, grupėse, klubuose, centruose. Miestelių/kaimų mokyklose besimokantys mokiniai buvo aktyvesni nei miesto mokiniai, tačiau įvairiose grupėse, klubuose, centruose dažniau dalyvavo miesto mokyklų mokiniai – jie tradiciškai turi daugiau galimybių pasirinkti tokias veiklas.

Mokinių, aktyviai dalyvaujančių įvairioje veikloje, dalis, proc.

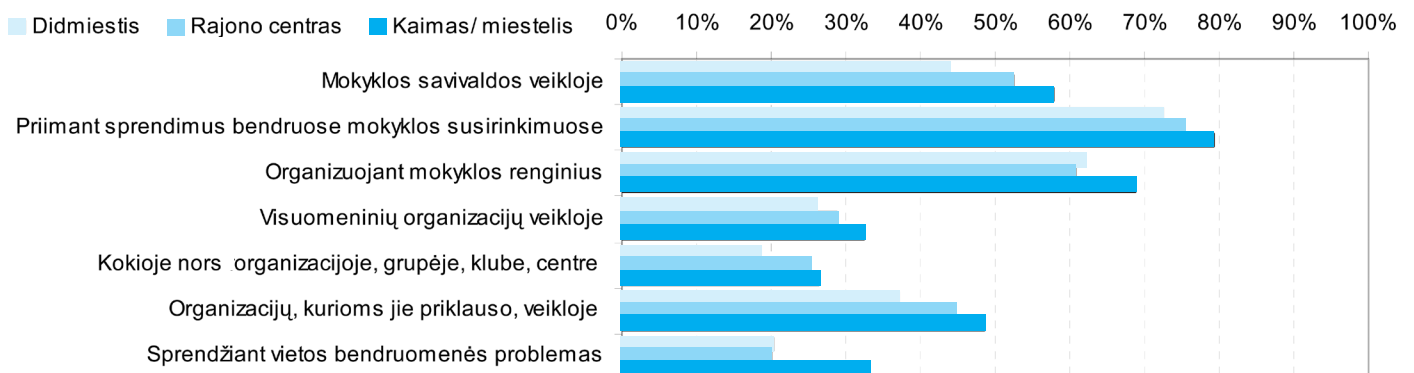
10 klasės merginų ir vaikų, aktyviai dalyvaujančių įvairioje veikloje, dalis, proc.

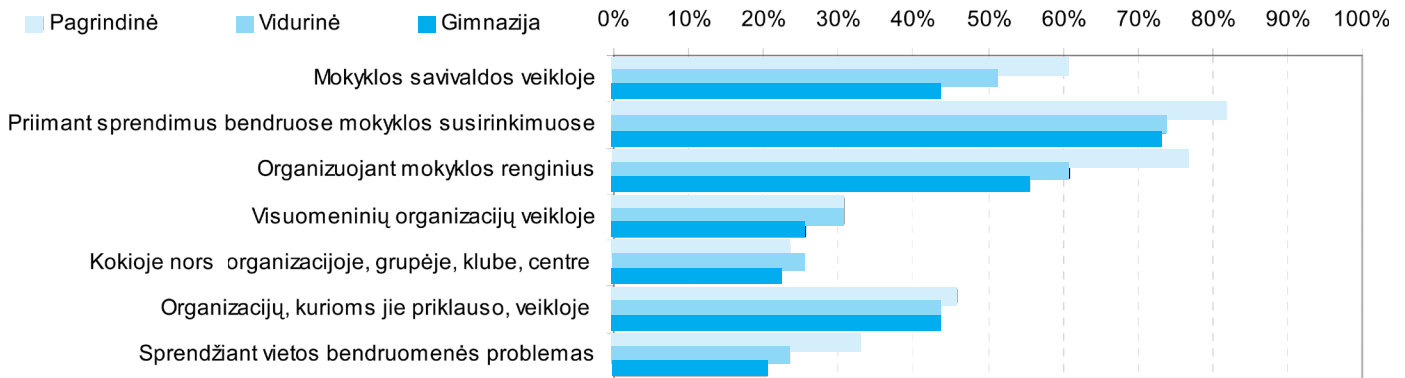
Dešimtokai, palyginti su aštuntokais, bei vaikinai, palyginti su merginomis, kur kas pasyviau dalyvavo tiek mokyklos ir vietos bendruomenės veikloje, tiek neformaliojo vaikų švietimo veikloje. Mokiniai, kurie aktyviai dalyvavo klasės ir moky-

klos gyvenime, taip pat aktyviau nei pasyvūs mokiniai dalyvavo ir įvairioje popamokinėje veikloje, ir sprendžiant vietos bendruomenės problemas.

Skirtingo urbanizacijos laipsnio vietovių mokyklų mokytojų, aktyviai dalyvaujančių įvairioje veikloje, dalis, proc.

Skirtingo tipo mokyklų mokytojų, aktyviai dalyvaujančių įvairioje veikloje, dalis, proc.

Mokytojai aktyviausiai dalyvauja priimant sprendimus bendruose mokyklos susirinkimuose ir organizuojant mokyklos renginius. Mažesnis mokytojų aktyvumas dalyvaujant visuomeninių organizacijų veikloje, sprendžiant vietos bendruomenės problemas, formaliose organizacijose, grupėse,

klubuose, centruose. Tiek mokyklos veikloje, tiek visuomeninėje veikloje labiau linkę dalyvauti kaimo/miestelių mokyklų bei pagrindinių mokyklų mokytojai. Taigi, mokytojai aktyviai dalyvauja mokyklos veikloje, tačiau už mokyklos ribų pilietinis jų aktyvumas labai sumažėja.

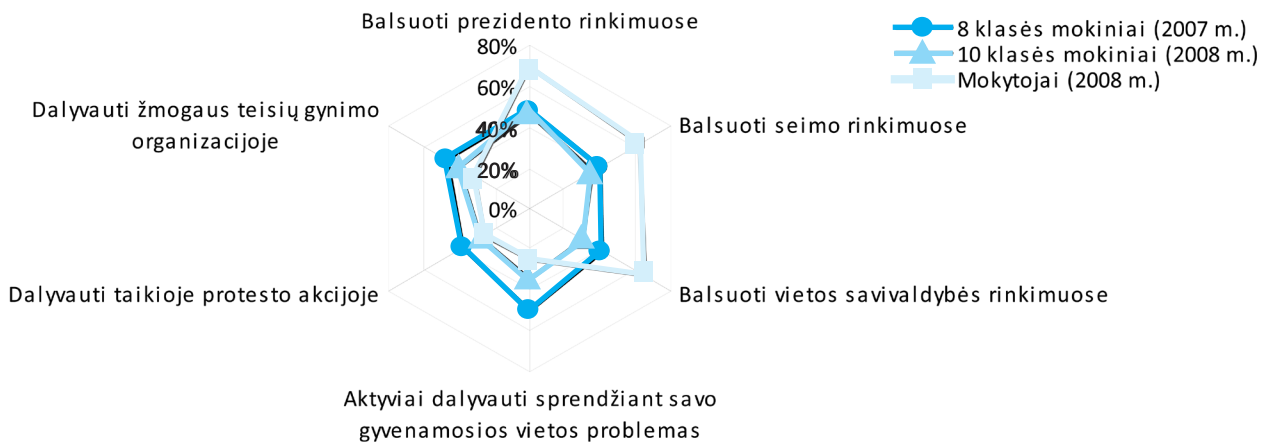
AR MOKINIAI NUSITEIKĘ ĮSITRAUKTI Į PILIETINĘ VEIKLĄ ATEITYJE, KAI TAPS SUAUGUSIAISIAIS?

Svarbi mokinių besiformuojančios pilietinės kompetencijos dalis yra jų nuostatos aktyviai įsitraukti į pilietinę veiklą ateityje. Tyrimų rezultatai atskleidė aktyvią mokinių poziciją dalyvauti pilietinėje veikloje. Jie anketose išreiškė norą ne tik ateityje, kai įgis tokią teisę, dalyvauti rinkimuose, bet ir pilietiškai reikštis dar aktyvesnėmis formomis. Beveik pusė aštuntokų pažymėjo, kad tapę pilnamečiais norėtų aktyviai padėti spręsti vietos bendruomenės (miesto, miestelio, kaimo) problemas, dalyvauti žmogaus teisių gynimo organizacijoje. Dešimtokų atsakymai buvo kiek santūresni. Panašiai aktyviai kaip ir aštuntokai jie ketino balsuoti prezidento ir seimo rinkimuose, tačiau padėti spręsti vietos bendruomenės problemas norėjo jau tik trečdalis dešimtokų. Mažiausiai iš visų siūlomų veiklų mokiniai norėjo dalyvauti taikioje protes-

to akcijoje. Mokiniai, save suvokiantys kaip Lietuvos patriotus, buvo labiau linkę ateityje įsitraukti į pilietinį ir politinį gyvenimą.

Analizuojant kaip aktyviai mokytojai nusiteikę dalyvauti įvairioje pilietinėje ir visuomeninėje veikloje išryškėjo, kad mokytojai labiausiai norėjo dalyvauti prezidento, vietos savivaldos, seimo ir mokytojų ar mokyklos tarybos rinkimuose. Daug rečiau mokytojai norėjo kelti savo kandidatūrą į mokytojų ar mokyklos tarybą, dalyvauti visuomeninių organizacijų veikloje ir aktyviai spręsti vietos bendruomenės problemas. Taigi, šie rezultatai rodo, kad mokytojams patraukliausios buvo tos veiklos, kuriose jie užėmė gana pasyvių dalyvių poziciją.

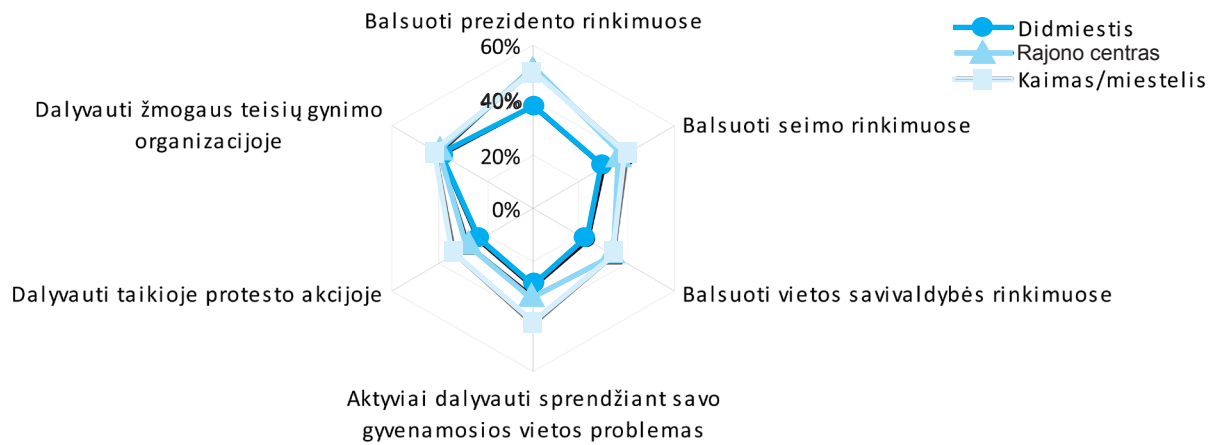
Mokinių ir mokytojų, norinčių ateityje imtis pilietinių veiksmų, dalis, proc.

Vertindami savo ateities planus dalyvauti šalies pilietiniame gyvenime didžiųjų miestų mokyklų mokiniai, lyginant su kitų vietovių mokyklų mokiniais, buvo pasyviausi. Tuo tarpu kai-

mų/miestelių mokyklų mokiniai numato, kad ateityje labiausiai įsitrauks į savo gyvenamosios vietos problemų sprendimą.

Skirtingo urbanizacijos laipsnio vietovių mokyklų 10 klasės mokinių, norinčių ateityje imtis pilietinių veiksmų, dalis, proc.

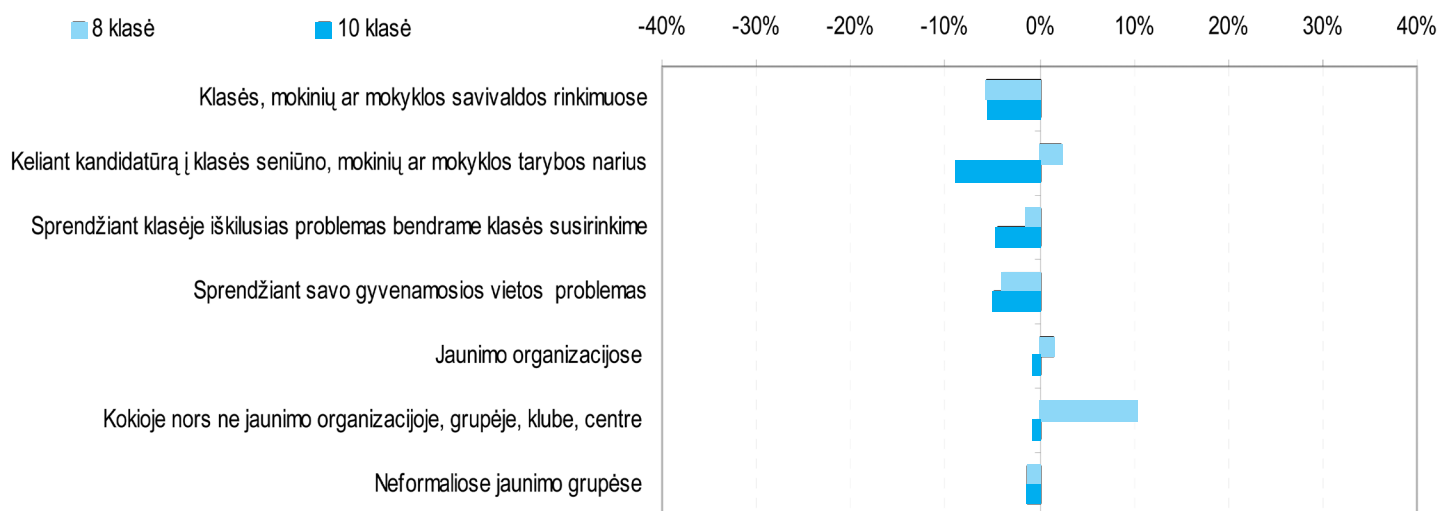
KAIP KEIČIASI MOKINIŲ PILIETIŠKUMO RODIKLIAI?

Lyginant 2005–2007 m. tyrimų rezultatus mokinių tautinės ir pilietinės vertybės iš esmės nekito – dauguma mokinių didžiuojasi tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis ir pasisako už tautinių vertybių išlaikymą.

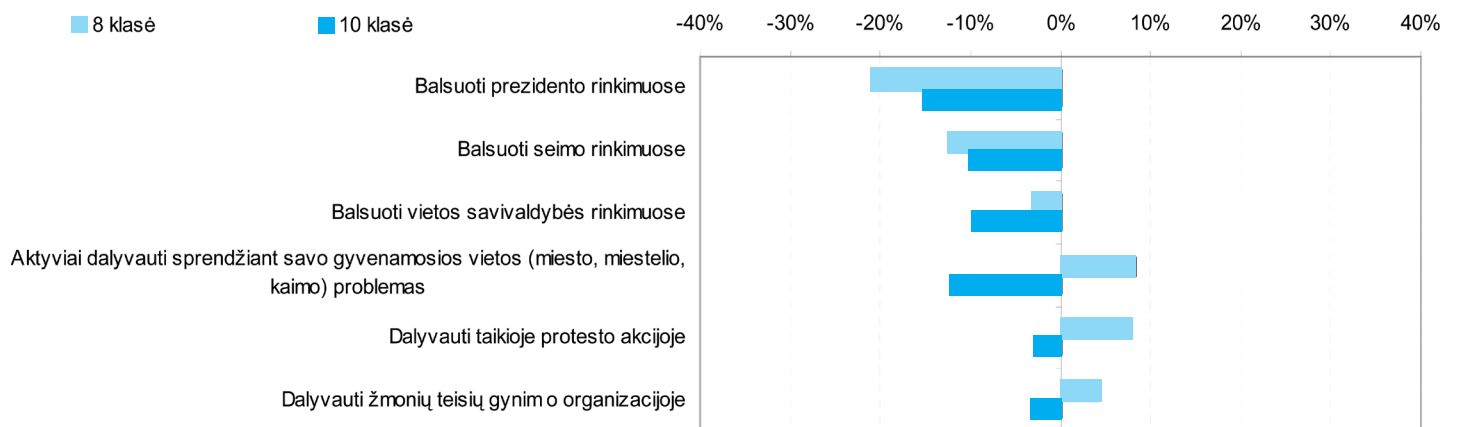
Lyginant mokinių pilietinio aktyvumo dvejų metų pokyčius daroma išvada, kad dešimtokai vis mažiau dalyvauja mokyklos gyvenime. Tuo tarpu didesnė dalis aštuntokų 2007 m., palyginti su 2005 m., dalyvavo įvairiose ne jaunimo organizacijose (tokiose kaip grupės, klubai, centrai). Tiek aštuntokų, tiek dešimtokų aktyvumas sprendžiant savo gyvenamosios vietos problemas praėjus dvejiems metams gerokai sumažėjo.

Labiausiai pasikeitė mokinių nuostata dėl būsimo dalyvavimo pilietiniame gyvenime. Gerokai sumažėjo mokinių noras dalyvauti įvairiuose rinkimuose (pokytis 10–20 proc.). 8 klasėje sustiprėjo mokinių pasiryžimas praktikuoti aktyvias pilietinio gyvenimo formas – padėti spręsti vietos bendruomenės problemas, dirbti žmonių teisių gynimo organizacijose. Tačiau aukštesnėse klasėse yra atvirkščiai – praėjus dvejiems metams jau mažesnė dalis mokinių ketino dalyvauti visose anketoje išvardytose veiklose. Ypač kelia nerimą sumažėjęs dešimtokų noras įsitraukti į vietos bendruomenės gyvenimą (pokytis 12 proc.).

Mokinių, aktyviai dalyvaujančių įvairiose veiklose, dalies pokytis 2005–2008 m., proc.

Mokinių, norinčių (tapus pilnamečiais) dalyvauti pilietinėse veiklose, dalies pokytis 2005–2008 m., proc.

* 8 klasės mokinių pokytis skaičiuotas kaip pasikeitė aktyviai dalyvaujančių ar norinčių dalyvauti minimose veiklose mokinių dalis 2008 m. lyginant su 2006 m. 10 klasės mokinių pokytis skaičiuotas kaip pasikeitė aktyviai dalyvaujančių ar norinčių dalyvauti minimose veiklose mokinių dalis 2007 m. lyginant su 2005 m. Neigiamas skaičius reiškia, kad po dvejų metų mokinių aktyvumas ar ateities nusiteikimas sumažėjo, teigiamas skaičius – padidėjo.

KOKIŲ PRIEMONIŲ REIKĖTŲ IMTIS, KAD MOKINIAI TAPTŲ PILIETIŠKESNI?

Tyrimų rezultatai rodo, kad mokykloje reikėtų sudaryti palankesnes sąlygas mokiniams ugdytis praktinės veiklos gebėjimus, būtinus aktyviam pilietiniam gyvenimui demokratinėje visuomenėje. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas mokinių pilietiniam aktyvumui reikėtų: tobulinti mokytojų kvalifikaciją ir skatinti pilietinį aktyvumą; stiprinti mokyklos savivaldą, siekiant aktyvaus mokinių dalyvavimo mokyklos savivaldos veikloje; suteikti mokiniams galimybę dalyvauti sprendžiant vietos bendruomenės problemas; skatinti prasmingai ir tikslingai organizuoti mokyklose įvestą privalomą socialinę veiklą, kuri galėtų tapti mokyklų, vietos savivaldos institucijų ir įvairių visuomeninių organizacijų kūrybinio bendradarbiavimo dingstimi, skatinant mokinių pilietinį aktyvumą; mokykloms ieškoti pozityvaus bendradarbiavimo galimybių su

gyvenamojoje vietovėje veikiančiomis jaunimo organizacijomis.

Pilietiškumo pagrindų pamokose, taip pat kitų dalykų pamokose integruojant pilietiškumo ugdymą taikomi mokymo metodai turėtų padėti įtraukti mokinius į aktyvų, gyvą visuomeninio gyvenimo problemų svarstymą, skatinti mokymosi motyvą, smalsumą, savarankišką mąstymą ir veiklą. Todėl integruotose pilietiškumo ugdymo ir pilietiškumo pagrindų pamokose tinkamiausi būtų aktyviu mokinių dalyvavimu grindžiami mokymo ir mokymosi metodai. Iki šiol, nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenimis, dažniausiai pilietiškumo pagrindų pamokoje buvo naudojami pasyviojo mokymo metodai, pavyzdžiui, pamokos medžiagos pasakojimas ir aiškinimas.

NAUDOTI INFORMACIJOS ŠALTINIAI

- Ilgalaikė pilietinio ir tautinio ugdymo programa (Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr. X-818).
- Bendroji pilietinio ugdymo programa (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. liepos 5 d. įsakymas Nr. ISAK-1086).
- Pilietiško ugdymo integruojamoji programa. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymas Nr. ISAK-2433).
- Nacionalinis IV ir VIII klasių mokinių pasiekimų tyrimas. 2005 m. Dalykinė ataskaita.
- 2006 metų nacionalinis mokinių pasiekimų tyrimas. VI ir X klasės. Dalykinė ataskaita.
- Nacionalinis mokinių pasiekimų tyrimas. 2007 m. VIII klasė. Dalykinė ataskaita.
- 2008 m. nacionalinis mokinių pasiekimų tyrimas. Dalykinė ataskaita (rankraštis).
- 2005–2008 metų nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimų duomenų bazės.

APIE TYRIMUS, KURIAIS REMTASI ŠIAME LEIDINYJE

Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai Lietuvoje pradėti vykdyti 2002 metais. 2002–2006 metais jie buvo vykdomi kaip sudedamoji Švietimo ir mokslo ministerijos Mokyklų tobulinimo programos dalis, o nuo 2006 metų tęsiami įgyvendinant Švietimo ir mokslo ministerijos Valstybinę švietimo strategiją 2003–2012 metams. Svarbiausi jų uždaviniai – švietimo sistemos stebėseną (teikti išsamią ir patikimą informaciją apie bendrojo ugdymo raidą ir kokybę, analizuojant mokinių pasiekimų atitiktį Bendrųjų programų reikalavimams); mokymo ir mokymosi problemų diagnozavimas/nagrinėjimas, mokymo ir mokymosi naujovių modeliavimas ir išbandymas. Nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai atliekami cikliška: nelyginiais metais vykdomi 4 (10–11 m.) ir 8 (14–15 m.) klasių mokinių, o lyginiais metais – 6 (12–13 m.) ir 10/II gimnazijos (16–17 m.) klasių mokinių pasiekimų tyrimai. Nacionaliniams mokinių pasiekimų tyrimams atrenkama lizdinė atsitiktinė, reprezentatyvi mokinių (besimokančių bendrojo lavinimo lietuvių mokomąja kalba mokyklose) imtis. Testavimo turinys sudaromas remiantis nacionaliniais dokumentais, reglamentuojančiais ugdymo turinį, t. y. Bendrosiomis programomis ir išsilavinimo standartais. Siekiant ne tik įvertinti mokinių pasiekimus, bet ir paaiškinti pasiekimų skirtumus, išanalizuoti pasiekimams įtakos turinčius veiksniai, tyrimų metu matuojami kintamieji, apibūdinantys mokinių socialinę kultūrinę aplinką, mokymosi aplinką (mokyklos ir klasės kontekstą), asmenines su mokymusi susijusias mokinių savybes ir vertybines nuostatas.

ŠVIETIMO PROBLEMOS ANALIZĖ – Švietimo ir mokslo ministerijos leidinių serija, skirta politikams, savivaldybių ir apskričių švietimo padalinių specialistams ir plačiajai visuomenei, nušviečianti kylančias ir sprendžiamas švietimo problemas. Serijoje „Švietimo problemos analizė“ pateikiama glausta, konkreti ir aktuali švietimo sistemos funkcionavimo problemų analizė. Leidiniai skelbiami ir internete adresu http://www.smm.lt/svietimo_bukle/analizes.htm.

Pasiūlymus, pastabas ar komentarus prašome siųsti Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginio planavimo ir analizės skyriaus vedėjui Ričardui Ališauskui (ricardas.alisauskas@smm.lt).

Analizę parengė dr. Pranas Gudynas, Ugdymo plėtotės centro direktoriaus pavaduotojas, dr. Daiva Bigelienė, Ugdymo plėtotės centro Ugdymo inovacijų ir švietimo stebėsenos skyriaus metodininkė, Janina Dargytė, Ugdymo plėtotės centro Ugdymo inovacijų ir kokybės stebėsenos skyriaus metodininkė, Ginta Orintienė, Ugdymo plėtotės centro Socialinių mokslų ir dorinio ugdymo skyriaus metodininkė ir Eglė Uginčienė, Ugdymo plėtotės centro Ugdymo inovacijų ir švietimo stebėsenos skyriaus metodininkė.

PILIETIŠKUMAS PAGRINDINIAME UGDYME: AR PILIETIŠKI MŪSŲ MOKINIAI IR MOKYTOJAI?

Redaktorė *Nijolė Šorienė*
Maketavo *Valdas Daraškevičius*

2009-11-04. Tir. 500 egz.
Išleido Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos
Švietimo aprūpinimo centras, Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius
Spausdino UAB „Lodvila“, Sėlių g. 3A, LT-08125 Vilnius

ISSN 1822-4156